

Aluekehittäminen ja strategia- työryhmän työ

-taustaa ja kooste kokousten aikana kootuista
tärkeimmistä näkökulmista

Keski-Suomi
2019

Aluekehitys- ja strateginen suunnittelu- työryhmän tehtäväalueet

Aluekehittämisviranomaisen tehtävät:

- alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen
- Ennakointi
- Liikunnan edistäminen
- Maakunnan identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin sekä hyvinvoinnin edistäminen
- Kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen
- Osa tehtävistä kytkeytyy läheisesti muiden työryhmien tehtäviin, joten yhteistyötä tehdään

Nykytila

- ELY-keskukset nyt:
- Valtakunnallisessa alueiden kehittämisessä on tavoitteena
- **vahvistaa alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta**
- **edistää väestön hyvinvointia**
- **turvata hyvä elinympäristö ja kestävä aluerakenne**
- Maakuntien liitot:
- maakuntakaavan, joka on yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueiden käytöstä
- maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetun maakunta-suunnitelman
- aluekehityslaisissa tarkoitetun maakuntaohjelman, jossa osoitetaan maakunnan lähivuosien kehittämistavoitteet
- maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman, joka sisältää esityksen maakuntaohjelman keskeisiksi hankkeiksi
- Lisäksi: Lisäksi alueiden kehittämistä varten laaditaan ELY-keskuksen ja maakuntien liittojen yhteistyönä Euroopan yhteisön alueellisia rakennerahasto-ohjelmia.
- Aluekehittämistä voi olla innovaatio- ja alustakehittämistä, teknologiakehittämistä, elinkeinokehittämistä, toimintatapojen ja yhteistyömuotojen kehittämistä, kulttuurikehittämistä, matkailukehittämistä, liikennejärjestelmäkehittämistä, maaseutukehittämistä ja niin edelleen. Nämä myös lomittuvat ja liittyvät toisiinsa monin tavoin.

Jatkuu

- Maakunnallinen aluekehitystyö on vuorovaikutteista yhteistyötä, jossa maakunnan toimijat yhdessä määrittelevät kehitystavoitteet ja keinot niihin pääsemiseksi sekä sitoutuvat niiden toteutukseen.
- Aluekehittämisen voimavarat kootaan eri lähteistä, kuten valtion budjetin määrärahoista, EU:n rakennepoliittista ohjelmista sekä kuntien ja yksityisten tahojen rahoituksesta
- Sotarauta &co:
 - Aluekehittäminen ei ole suoraviivaista tavoitteiden asettamista ja oikeiden keinojen määrittelemistä, vaan **moniulotteista ja moniarvoista visioiden ja strategioiden välistä keskustelua tulevaisuudesta ja kehityksestä**
 - Monimuotoisuus ja tapahtuneen muutoksen jälkikäteisen rationalisoinnin tarve näkyy myös uudistettaessa alueellista muutosta ja aluekehittämistä hallinnoimaan asetettuja organisaatioita ja instituutioita
- 2010-luvun toistaiseksi merkittävin tällainen uudistus on ollut valtion aluehallinnon mittava uudistamisprosessi. Se osoittaa hyvin, kuinka radikaaliksikin tarkoitettu rakenteiden muuttaminen jää helposti kiinni erilaisiin menneestä kehityksestä nouseviin pidäkkeisiin
- **Aluekehittämisen taustalla oleva ajattelu ei hallinnollisista uudistuksista huolimatta ole juurikaan muuttunut.**

Jatkuu

- Strateginen sopeutuminen viittaa herkkyyteen tunnistaa muutoksen suunnat ja toiseksi kykyyn luoda oma tulkinta muutoksesta, tulevaisuuden suunnista ja omasta roolista.
- Innovatiivinen ja kilpailukykyinen alue on moninaisten tekijöiden kompleksinen keitos, jota ei ole mahdollista kontrolloida ja ohjata perinteisillä julkisen hallinnon työkaluilla.
- Itseuudistumisen ja strategisen sopeutumisen kannalta tärkeää on, että alueella (tai klusterissa) on riittävästi sellaista toimintaa, **jossa etsitään uusia pelisääntöjä, uutta tietoa, uusia kompetensseja ja uusia resursseja eikä vain keskitytä hyödyntämään olemassa olevia resursseja ja kompetensseja**
- Aluekehittäminen ei tällöinkään ole riippumatonta poliittis-hallinnollisista järjestelmistä, mutta siinä painottuvat enemmän pyrkimykset edistää paikallista innovaatiokyvykkyyttä epämuodollisten toimintatapojen ja epävirallisten verkostojen toiminnan kautta.
- Vaikka globalisaatio ja poliittisen säätelyn muutokset ovat nostaneet esiin uusia aluekehityksen painotuksia, **perusasioiden ylläpitäminen ja kehittäminen kuuluvat yhä olennaisella tavalla kehittämistoiminnan ytimeen.**
- Ilman toimivaa perusinfrastruktuuria ja ihmisten arkisten elinolosuhteiden turvaamista alueiden kilpailukyvyen kehittäminen voi irrota liiaksi alueen asukkaiden ja yritysten arkikokemuksista, jolloin paikalliset ja globaalit kehityskulut saattavat liukua liian kauas toisistaan ja aluekehittäminen kutistuu ”innovatiivisten kehityssaarekkeiden” tuottamiseksi. **Nykyisin aluekehittäminen kohdistuukin samanaikaisesti sekä pidemmän aikavälin kehitysedellytysten turvaamiseen että taloudellisen kehityksen kärkien tukemiseen.**

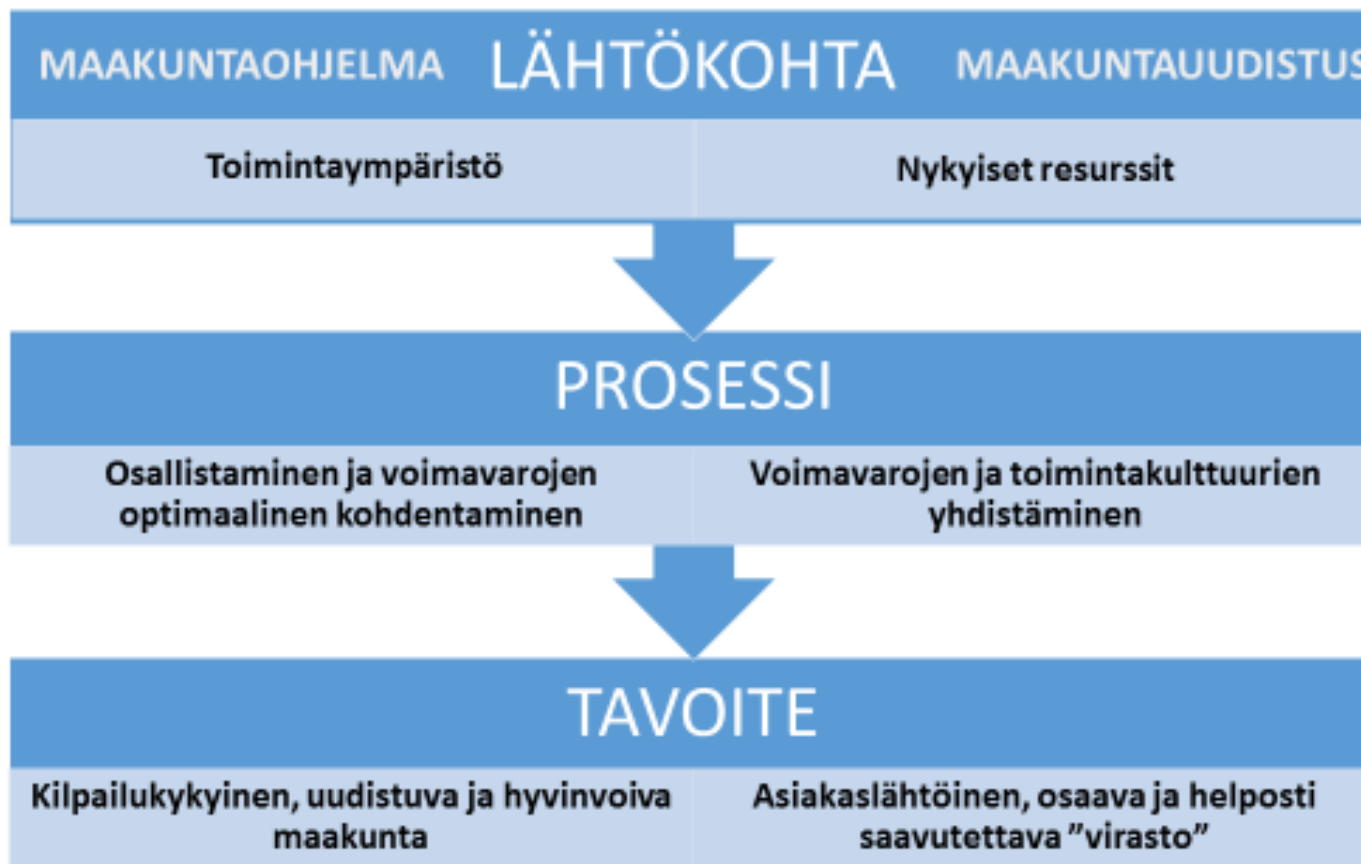
Jatkuu

- Kilpailukyvyistä kumpuava kehittämisajattelu on joka tapauksessa avannut monien alueellisten toimijoiden ajattelua ja pakottanut ne vertaamaan itseään muihin alueisiin ja samalla oppimaan muilta. Kilpailukykyajattelu on myös auttanut ymmärtämään, että suomalaiset kaupungit ja alueet eivät ole hierarkkisessa suhteessa toisiinsa, vaan ne ovat globaalien verkostojen solmukohtia, ja että sellaiset **kilpailukyvyin dynaamiset elementit kuin oppiminen ja vuorovaikutus ovat kehittämisessä keskeisellä sijalla.**
- Aluekehittämisen ja aluepolitiikan taustalla on toki edelleen näkemys siitä, että aluekehitystä ei tulisi jättää puhtaasti markkinavoimien muokattavaksi, mutta samalla lähdetään aiempaa vahvemmin siitä, että markkinavoimien vaikutuksia ei niinkään pyritä ehkäisemään tai välttämättä edes tasaamaan, vaan pikemminkin pyritään luomaan sellaisia alueellisia toimintaympäristöjä, jotka mahdollistavat mahdollisimman tehokkaan markkinavetoisen toiminnan eri alueilla.
- Aluekehittämisen tulisi olla pitkäjänteistä ja johdonmukaista toimintaa, jossa ei juosta pikavoittojen perässä. Näin ei kuitenkaan läheskään aina ole. Tämä johtuu pitkälti kehittämistoimintaa 2000-luvulla hallitsevista arvoista ja muutuskäsityksestä, jotka johtavat tarkastelemaan kehitystä pikemminkin lyhyellä aikajänteellä kuin pitkällä. **Aluekehittäminen on kestävyyslaji, jossa sorrutaan varsin usein soveltamaan sprintterien menetelmiä**

Jatkuu

- **Alueellisen hallinnan yleistyminen voidaankin nähdä seurauksena sen toimijoiden keskinäisen riippuvuuden tunnistamisesta ja halusta vastata yhteisiksi miellettyihin kehittämishaasteisiin.**
- Hannu Katajamäki:
 - Yhteiskunnan alueellisen organisoitumisen tarkastelun kolme keskeistä käsitettä ovat aluekehittäminen, aluesuunnittelu ja aluepolitiikka. Riippuen tulkitsijasta merkityssisällöt vaihtelevat. Käytössä on myös erilaisia variantteja, kuten ”alueellinen kehittäminen”, ”alueiden kehittäminen” ja ”alueellinen suunnittelu”. Tilanne on opetuksen ja käynnissä oleviin hallintouudistuksiin liittyvän keskustelun kannalta kiusallinen, sillä tärkeistä käsitteistä ja niiden välisistä yhteyksistä tulisi olla yhteinen perusnäkemys
 - **Aluekehittämisen tavoitteena on kansalaisten hyvän elämän ja yritysten menestymisen edellytysten edistäminen. Aluekehittäminen ei ole teknistä, vaan se sisältää yhteiskunnallisten päätösten ja prosessien moniulotteiset asetelmat.; yhteiskuntapolitiikka liittyy aluekehittämiseen**
 - Alueperustainen kehittämisenäkökulma ei salli tällaista valikointia, koska se ei ota kantaa, mitkä alueet voivat menestyä ja mitkä eivät. Käsitettä ”alue” ei tulisi sen alkuperäisessä merkityksessä hylätä ja korvata erilaisilla mielikuvien maantieteeseen viittaavilla todellisuuden maantieteestä irrotetuilla luonnehdinnoilla, jotka syrjäyttävät kehittämisen asetelmista vähemmän kiinnostaviksi määriteltyjen alueiden asukkaat ja yritykset.
 - *Tavoitteena kestävä kehitys, menettelytapana kommunikatiivisuus*
 - ”Kehittäminen” tarkoittaa, että nykyiseen verrattuna alueen asukkaiden ja yritysten tilanne on tulevaisuudessa parempi. Pyritään myönteiseen Tämä on kuitenkin käsitettävä moniulotteisesti, ei pelkästään talousehtoisesti.
 - Aluekehittäminen korostaa kestävästä kehitystä, jonka osatekijät ovat ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys. Tiivistetysti aluekehittäminen edellyttää ympäristön, talouden, kulttuurin ja sosiaalisten tekijöiden samanaikaista huomioon ottamista.

MAAKUNTAOHJELMAN JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN VALMISTELUN YHTEYS

Nostoja työryhmästä

- Asiakkaiden kuuleminen tärkeää
- Sen lisäksi välttämätöntä, että henkilöstön osaaminen tulee hyödynnetyksi uudistusta tehtäessä
- Kansalaisten osallistuminen, mahdollisesti asiakasraati –
tyyppisesti
- Valmisteluryhmien rajapinnat ovat suuri mahdollisuus
- Aluekehittämisen proaktiivisuudesta on pidettävä kiinni
- Palveluiden suunnittelussa on ymmärrettävä myös ”ilkeät yhteiskunnalliset ongelmat”)
- Työryhmän asiakkaita ovat organisaatioiden kautta henkilöt

Nostoja

- Maakunnan ja keskuskaupungin yhteistyössä on mahdollisuus
- On valittava kärkihankkeet, joilla erotutaan
- Voimavarojen suuntaajan ja vahvuuksien kokoajan rooli
- Tulevaisuustyön selkeä kytkeminen strategiatyöhön

⇒ Vahva tulevaisuuden tekeminen

- Alueellinen kehittäminen lähtee paikallisuuden tukemisesta ja vahvistamisesta
- Katsottava kauas ja tehtävä järkeviä päätöksiä
- Reagoinnin on oltava nopeaa ja organisaation on oltava ketterä
- Palautetta on saatava nuorilta ja nykyisiltä asiakkailta toiminnan kehittämisen tueksi

Nostoja

- Maakuntavaltuusto on tehtävä kiinnostavaksi, jotta vaikutusvalta riittäisi ja valtuusto olisi aidosti maakunnan kehittäjä
- Yhteistyö maakunnassa toimivien organisaatioiden kanssa
- Varmistettava asiakkaan palvelun oikea poluttaminen
- Opiskelijat mukaan kertomaan, mitä palveluilta odotetaan
- Chat-käyttöön palvelusivustoille
- Yrityksistä asiantuntijoita kertomaan, miten muutos on tehty
- Tavoitteet asetettava tulevaisuutta rakentamaan, ei tätä päivää tai mennyttä

Nostoja

- Palvelu syntyy asiakkaan ja asiantuntijan yhteistyöstä
- Valmistelua tehdään positiivisen kautta huumoria unohtamatta

Omia pohdintoja

- Aluekehittämisen kokokuva määriteltävä, mihin kaikkeen se liittyy ja keiden kaikkien tehtäviin
- Mistä syntyy aluekehittämisen voimavarat
- Lueteltava, mitä keinoja aluekehittämiseen voidaan käyttää
- Miten määritellään aluekehittämisen tavoitteet ja mihin niillä on tarkoitus vastata
- Miten saadaan yhteistyössä toisten ryhmien kanssa muokattua yhteinen näkemys siitä, mitä on aluekehittäminen uudessa maakunnassa